

MAGYAR POLGÁR

POLITIKAI NAPILAP.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK.

Egész évre	16 ft. — kr.
Félévre	8 — —
Egy negyedre	4 — —
Egy hónapra	1 — 50

SZERKESZTŐSÉGI IRODA:

A lyceumnyomdában.
Kiadóhivatal:
A lyceumnyomda „központi irodájában” főter. gr.
Teleki Domokos-ház.

HIRDETÉSI DIJAK:

Ötször hasábozott garmond sor ára, vagy annak területé 6 kr.
Minden hirdetés után 80 kr. bélyegilleték külön számíttatik.
Nagy hirdetéseknel kedvezmények.

NYILTÉR

soroként, vagy annak helye 25 kr.
Reklamok:
hírűzésbe soroként 1 frt.

KOLOZSVÁR, ÁPRILIS 8.

Sirás-rivás.

A szász igazgatók még e mai napig is egészen odavannak abbéli keserűségükben, hogy a királyföld „szétrombolása” végre csakugyan tényre vált. Telve a lég siralmaikkal és a „Sieb. Deutsches Tageblatt” alig győzi kinyomtatni mindazon mély bánat-szülte jeremiádozatokat, melyek e kérdésre vonatkoznak.

Említett lap csütörtöki számában többek közt egy „Adresse”-t találunk, mely azon szász nemzeti képviselőknél fog felkúldetni, „számos aláírásokkal ellátva”, kik sorompóba léptek a királyföldi törvényjavaslat ellen.

E hálairat, igen ékesen, emigy kezdődik:

„Nehéz idők következtek be a szász népre.

„A soká táplált reményt törvényes jogunk felújítása, törvényesen biztosított ígéretük teljesítése, czélszerűnek bizonyult intézmények egészséges fejlesztése és municipalis szerveztük megújított épületében való új örvendés fejlődéséért, — e híven megőrzött reményt márczius 22. 23. és 24. napjai által súlyos csapás érte. A magyar alsóház tárgyalásai a „királyföldi törvényjavaslat” fölött, mindent, minek reménye a neve, a legnagyobb aggályra kellett hogy átváltoztassák.”

Itt aztán következik egy passus a Trauschensfels beszédéből idézetképen. Aztán ismét négy sor reflexió, melyre Gebbel beszédéből jön egy sornyi idézet. Erre egy kérdés és újból idézet Kapp szónoklatából. Szóval pár sor kivételével az egész „Adresse” a szász képviselők beszédeinek reprodukálásából áll.

Mindenesetre legkényelmesebb módja a honfi-kesergésnek: vissza mondani a natio „hű fiainak” mindazt, a mit a „jó ügy” érdekében szót vesztettek.

Azonban van az „Adresse” végén valami, a mit figyelembe kell vennünk.

Az utolsó idézet Zay beszédéből van és így hangzik:

„Mögöttünk az egész szász nép áll; a szász nép sohasem fogja jogérvényesnek elismerni törvény és szerződésen alapuló jogainak elkobzását, soha sem fog lemondani azokról, egy szebb jövő reményében és ügye igazságosságának bizalmában.”

Erre az „Adresse” így végződik:

„Így tehát mi is, az önök példája és egyértelmű eljárása által buzdítva, erősítve, megmentjük e napokból a reményt, népünk jövője iránt!”

Ha e sorokban netalán célzás foglaltatik a szentesített törvény ellen jövőben folytatandó demonstrációkra nézve, bizony a kormánynak oda kell irányoznia figyelmét a királyföldről kikerekítő meggyekre.

Mindenekelőtt kipróbált erélyű főispánok kinevezetését várjuk, a kiknek gondjuk lesz arra, hogy a bánat-kitörések kellő határok közé szorítsassanak, és a kik nem fogják megengedni, hogy a gyér számú, de annál lármásabb száju igazgatóknak szabad terük legyen az államellenes üzemekre.

Hogy maga az értelmes szász nép csakhamar be fogja látni, mennyire föl lett ültetve „apostolai” által, kik folyvást prédikálták a magyarok rablási szándékait, — abban semmi kétségünk. Most, midőn bekövetkezett a soká jóslott „rémséges veszedelem” és a szász tapasztaltai fogja, hogy dacára ennek sem házában, sem földjében kárt nem szenved, sőt még sok tekintetben kedvezőbb viszonyok közt folytathatja életét — föl fog nyílni a szeme és akkor vége Bauszner uramék uraságának.

Ettől félnek azok a derék férfiak; félnek a clique-hatalom közeli végétől. Ezért is aztán az a nagy kiabálás, melyet véghezvisznek.

Mint említettük: erélyes főispánokat, és bizonyosak lehetünk abban, hogy a béke és nyugalom a királyföldről rövid idő alatt teljesen helyre lesz állítva.

X.

A megyerendezés kérdéséhez.

S.-Szt.-György, apr. 5-én.

Becses lapod idei 76. számának „hírharang” rovatában egy közlemény jelent meg, mely szerint az erdélyi képviselők egy része értekezletet tartott — abban Brassó vidékének Háromszék törvényhatóságávali egyesítése mellett nyilatkoztak — és elhatározták volna, hogy nemcsak az országgyűlésen fognak ez irányban működni, hanem erre vonatkozólag a belügyminiszternél is küldöttésként megteendik a szükséges lépéseket.

E közlemény minthogy nem egészen híven adja vissza a történetet helyreigazítandó; — mint azon értekezlet egyik tagja, van szerencsém téged a következőkről értesíteni.

Köztudomású dolog, hogy a belügyminiszter a közigazgatási bizottságnak egyik ülésében egy tervezetot mutatott be, mely szerint a királyhágón innen megyék, vidékek és székek rendezendők lennének és ebben a tervezetben váltakozva jelent meg a Háromszékkel egyesített Brassóvidék, mint egy — és külön Brassó- és külön Háromszék — mint két megye.

A miniszter ur kimondotta volt, hogy e tervezet még nem végleges.

En és velem együtt több királyhágón inneni képviselő látva e tervezetet, azon meggyőződésben voltunk, hogy a kormány nagyon szívesen veendő, ha a helyszínről oly indokokat, oly adatokat mutatunk be, melyek végelhatározására az előttünk legálább is még ma nyílt kérdésnek látszó ügyben döntök lehetnének — azért egy értekezletet tartottunk.

Az értekezlet tagjai az egyesítés mellett nyilatkoztak, még pedig adatok és indokok alapján, melyeket a kormány nyal is megismertetni időszere nek látunk.

Ez hogy történjék?

Elhatároztattuk, hogy emlékirat készüljön — és az a belügyminiszter urnak nyújtassék be az értekezlet valamely tagja által; — tehát semmi küldöttség!

Elhatároztattuk továbbá, hogy ez emlékirat több példányban kinyomattassék és a képviselők közt kiosztassék. Ez tehát lenne azon emlegetett működés az országgyűlésen.

Eddig is úgy volt és a jövőben is úgy lesz, hogy bizonyos kérdések bővebb megismertetése s annál sikeresebb tárgyalása tekintetéből emlékiratokban és a sajtóban megvitatnak — de azért még senkinek sem jutott eszébe, hogy az ily működést „persecutió”-nak és hatz nek, az eljáró tagokat pedig ostobáknak declarálja — a mint azt Csernát Lajos tisztelt képviselő társam lapjának 90. számában tevé; — nem lehet ugyan mindenki olyan okos, mint Csernát Lajos barátom az igaz, de épen azért, hogy olyan okos, ha mindjárt hibáztunk volna is eljárásunkban, mint nálunknál okosabb, — „Pardont” adhatott volna nekünk az egyszer, hiszen jól ismeri a régi közmondást, hogy az „okosabb enged”.

Künle József.

Külföldi politikai szemle.

Mint említettük, a szerb kormány minden áron pénzre akarva szert tenni, a kölcsönt, melyet a külföldön elhelyezni nem bírt, a belsőldön fogja előteremteni. Önkényes nemzeti kölcsönnek nevezi ugyan, de az operáció a kényszerkölcsönök minden ismertető jelével bír. Ezt bizonyítja a pénzügyminiszternek a községi képviselőkhez titkos uton küldött utasításai. Ez utasítások első pontja így szól: „A törvényhozó hatalom 1876. január 19-ki (ó naptár szerint) határozata alapján, mely annak idején közzé fog tétetni (most azért nem akarják nyilvánosságra hozni, mert ugyane h tározatban van kimondva a hadüzenet a porta ellen) a községi bizottságok illető községeikben államkölcsönt vetnek ki, melynél a polgárok vagyoni viszonyának kell mérvadóul szolgálni.” E szerint az önkényes kölcsön hivatalosan kirovatik a polgárokra s kényszer útján hajtatik be. Az utasítás többi pontjai az ide vonatkozó részleteket szabják elő. Ily uton összesen tizenkét millió denárt vagyis egy millió aranyat akarnak összehozni.

A belgrádi kormány csak a végszükség nyomása alatt szánta el magát e rendszárlásra, mely a külföldben is anyagilag teljesen kimenült országot, a rendes adót fizetni sem képes lakosságot újabb teherrel sújtja. A nemrég külföldön tett

TÁRCZA.

JULIUS CAESAR.

Tragédia 5 felvonásban. Írta: Shakspeare. Fordította: Vörösmarty. Zenéjét szerzte: Tittl. Színealkalmazta: E. Kovács Gyula.

(Disz előadásban színekerül Kolozsvárt, ápril 12-én 1876.)

Körülbelül két évtizede annak, hogy Shakspeare Caesarja a kolozsvári színpadon utójjára megfordult. A szerepre jegyzett nevek után következtek, akkor: Brutus volt Rónai Caesar: Gyulai. Többől a krónika hallgat.

Jó társaságnak kellett lenni mindenesetre annak, mely e rendkívüli nehézségekkel járó előadásra vállalkozni mert, de hogy még főszereplői se igen mélyen ereszkedhettek a remekmű értelmezésébe, sőt, hogy csak is a tetejéből gyanitgatták legsebb helyeken értelmét: arról a színház könyvtárában fenmaradt írott sugópéldánynak tudatán fővel, szentségtelen kezekkel kiaplajbászolt részei, a csonkán, hiányosan kimasolt szerepeknél ki nem javított, éktelenül eltorzított sorai kétség-telenül tanuskodnak. Lehet különben, hogy elő sem adták, csak próbálták belőle, vagy készülgtek reá, s abba hagyták. Történni szokott sokszor a nehezebb darabokkal. De úgy hallom, adták, még pedig 1854 táján. En azonban e Shakspearei remek életéről, sorsáról a kolozsvári színpadon semmi egyebet nem tudok.

Mint éretlen ifjonez, mint kezdő színész, 1859-ben, vagy 58-ban — Shaksperet még a szó teljes értelmében nem ismerve — sajtószertü érzelmek közt olvastam a „Hölgyfűtár” egyik vidéki, még pedig debreczeni le-velében, hogy ott Coriolant és Julius Caesart is előadták. Egy pár daktilicus gúnyverssel végződött volt a levél. Zársorára ma is emlékszem: „Shakspeare classicusát Coriolant tettelek.” E temetési gyász

alatt nyugvók Caesar is az előző sorban. A mi különben magától értetődik. Mert ott a hol Coriolant rosszul adják: Julius Caesarnak a címét se merjék kiejteni.

En sok vakmerőségre jogosultnak tartom a vidéki színészt, és a vidéki szintársulatokat; de hogy Julius Caesar előadására csak gondolni is merjen: ahhoz a közönséges színészi mivelt-ségnél, fél rendezettségnél sokkal, de nagyon sokkal többet követeltek. Egy Shakspeare darabot se lehet ugyan csak amugy sebtibe „előrántani”, mint más közönséges költő könnyebb emészthető lelki eledelét: hanem Julius Caesar még akkor is illethetetlen szent-ség legyen a félmivelt színész, vagy félig-meddig rendezett társaságnak, mikor egy pár színen forgó, népszerű Shakspearei darab vagy szerep agyon kontárkodása, vagy tühető előadása által némi jogcímre vagy herostratusi dicsőségre tettek is szert. De mit beszélnek? „Ki? Hol?” Melyik kísértén meg? Ki bírná? „Ki merné?” Legyünk nyugodtak. Színházunk, e nemek, elszánt merényében ez idők szerint versenytársra akadni nem fog, nem akadhat.

Az említett vidéki levél mindössze: a mennyit Caesar életéről és sorsáról a vidéki színpadokon tudok, se több, se kevesebb.

1862. ápril elsejétől szerződöttem lettem a budapesti nemzeti színházhoz, mint „nagyrame-nendő” ifju ember, tulajdonképen mint jámbor segéd-színész. Ugyanezen év május vége, vagy június eleje körül egyszer csak kiosztják Julius Caesart. Kap szerepet belőle a személyzet apraja, nagyja, az egész férfi-kardalokcsereg. En kaptam Treboniust. A művet magát nem ismertem még ekkor sem. De hogy valami rend-kívüli dologról, valami „nagy állapot”-ról lehet szó, azt ellenállhatatlanul sejtettem. Ugy tetszett, mintha valami földfeletti erő terjengette volna fölöttem szárnyait. Döbögtem mint Bánkban. (Azt már akkor tudtam mint a viz.) Félémltettem mint Mózes a puszták végtelenén, a lobogó csipkebokor előtt.

Szent háborgások, csodálatos félelmek közt mentem s 10 órai emlék-próbára. Oda tapadtam egy álfalhoz, s mint bizonyos szelid állat az ujkaput, bámultam a magyar színművészet és a reprodukálódó Caesari világ koszorús bajnokait. Gyötört, bosszantott, hogy minden szót nem hallottam. Csak úgy „művésziesen”: mormolva beszéltek, „marquiroztak”, nem próbáltak rendesen, nagy fenszóra.

Egressi Gábor volt Antonius; Szigeti József Brutus; Feleki Caesar; Tóth József Cassius; Szerdahelyi Asca. Egressivel járt a tekintetem, mint az árnyék a nappal. Ő próbált rendesen csak, őt érteitem egyedül; de őt aztán majd hogy el nem nyeltem. Láttam már akkor Coriolanban, Hamletben, Learben, Brankovicsban s az istennel tettem sorba! Rokonom is volt. Szeretett is. Hogyne imádtam volna?! A próbákra nézve egybírta csak neki volt meg az az áldott természet, fenkölt húsága, lankadhatlan lelkesedése, imádatos ragaszkodása a színpad oltárához, mely őt csodával határos buzgóságra s eredményre tette képpé. Arra tudniillik, hogy oly eset nem fordulhatott elő, mely miatt ő nem előadna, de csak próbán is készületlenül jelent volna meg. Mások, jó ha a főpróbán tudják szerepeiket. Ő tudta már a rendelkezőn. S tőkéletes volt az első emlék-próbán. Tanácsával vezette a rendezőt; ugyiszlva ő rendezett a rendező mellett. Egész odaadással csüngött szerepén egész próba alatt. Átélté azt; sokszor átsírtá az indulatok minőségéhez képest; pontos, szorgalmas volt, mint egy jól fegyverezett katona, pedig vénebb volt már ekkor mindannyinál; ötlet tul az ötvenen. Egyetlen színész mindazok közt, kiket eddig ismerni szerencsém volt, a kinek oly szent, annyira mindene volt a színpad, mint az istenben a szentháromságban buzgón hívó papnak az oltár vagy a katedra. Maga ez egyetlen tulajdona is lebüvölte a jórával ifju kezdőt s képes volt glóriába borítani előtte azt a nemes főt, melynél férfiasan szebbet, gondolatoktól sugárzóbbat nem látott a magyar színpad

világa. Mikor mit játszott, az volt egész nap, s tán már napok előtt is, csak mi nem láttuk. Emlekszem, hogy mondogatta volt Benkő Kálmán barátom párszor bizonyos Shakspeare előadások délelőtti, midőn Egressi morfondírozva föl s alá járt a színház udvarán: „Látod a vénasast? Most szólítsd meg, ha mered! Lásd mily haragos. Már bennevana Coriolan lelke!” mások: „Látod a bolond dán herceget?” „ma nem eszik nem iszik, nem kell neki semmicsak az apja lelke!” Lear napján meg tén az egész nap könyben uszott az a gyönyörű kifejezésteljes két nagy szem, melyhez csak a Keane Edmundé hasonlíthatott, már tudniillik feketében — mert az övé fekete volt. S az övére mondta volt a Victoria királyné udvari festése, hogy „olyan szemeket életében nem látott soha!”

De mindezt én nem itt, hanem másutt akar-tam elmondani.

Tehát a próba Julius Caesarból folyt, folyt. Egyszer csak a harmadik felvonás után, midőn Caesar vérenek már a nagy Pompejus szobra alatt kellett volna párologni engesztelő áldozatul: Egressi, Szigligeti, Feleki, Szigeti, Tóth a rendező helyén gombolyaggá egymás mellé szorulva titokteljes arcczal, feszült tekintetekkel sugnak bugnak valamin. Mint titkos areopágok a színpad sötétében, elrejtöztek a minorum gentium illetéktelen színe elől. Csakhogy tölem, az én felerigterült kíváncsiságomtól bajos volt menekülni. Egressi szeretetében küssé tán bizakodva is, oly közel tolakodtam a Diicon-sentesekhez, hogy nekem is tudomásomra esett a titok lényege, mely nem volt se több se kevesebb, mint az, hogy: „Ezt a darabot, Caesart, több okok miatt, ez idők szerint becsülettel előadni teljes lehetetlen!” A próbának vége lett. Hazamentünk. Vagyis én haza mentem. Hanyatt vettem magam szegényes ágyamon s elkezdtem gondolkodni, bosszankodni, haragudni, nyugtalanul méltatlan-

fégyver- és lőszermegrendelések kerülő utakon nagyobbára megérkeztek a szállítók pénzt követően, az állampénztár pedig egészen üres. A külföldön nem lehet pénzt jutni, Kaljevics végre beleharapott a savanyu almába a kényeszerkölsönözés folyamodott. Csak hogy mindenki tudja, hogy ezen az uton nem fog annyi pénz befolyani, a mennyi előirányoztatott a mennyire a kormányának szüksége van. Ehez járul még az is, hogy a skupcsina állandó bizottságának sürgetése folytán nagyobb csapatmegkezelés küldetnek a határra, mi a befolyó kevés pénz is fölemészt. Minden jel oke mutat, hogy Szerbia a nagyhatalmak békés időkeveit meghusítja s hadat fog a portának üzeni.

A francia kormány belenyugodott a kamra azon kívánságába, hogy a maikekre vonatkozó indítvány sürgősen nyilvánítottassék. Ez alkalommal kijelentette a belügyminiszter, hogy májusban a municipális szervezet átalakítása ügyében kimerítő törvényjavaslatot akar előterjesztetni, s azért jobban szeretne volna, ha ez úgy akkorra halasztatik. De most sem akarja a tárgyalást meghusítani, s úgy látszik nem fogja ellenezni, hogy a maike választása az 5000 lakosnál kisebb községekben a községi bizottságra ruháztassék. A nagyobbakban jövőre is a kormány nevezi ki a maike, de mindig a választott községi bizottság kebeléből.

A bécsi tárgyalásokról.

Bécs apr. 6. Az ő felsége a király elnöke alatt tartott minisztertanács végérvényesen megállapította az 1877-iki közös költségvetést. A hadügyminiszternek utolsó, makacsul fenntartott többetkövetelését fel kellett adni, úgy hogy az előirányzat bár jelentéktelen összeggel, de kevesebb, mint a múlt évben jóváhagyott követelés. — A vámtárgyalások Andrássy gróf elnöke alatt holnapután fognak ismét fölvetetni.

Holnap tanácskoznak a magyar és osztrák szakértők a gyapjú és gyapot klasszifikációjáról. Holnapra Szende honvédelmi minisztert is várják ide az elszálláselési kérdés s egyéb honvédelmi ügyek szabályozása végett.

A bankügyi tárgyalások folytatni fognak, hogy mikor, az még nincs megállapítva.

Bécs, apr. 6. A ma ő felsége elnöke alatt tartott 2 óra hosszú terjedő, közös konferenciát, a közös költségvetés végleges megállapítását; ez az ideighe képest t o b b l e t k ö v e t e l é s t irányoz elő. A bosnyák menekültek segélyezésére fordított összeg, mint nem a költségvetéshez tartozó, nem tárgyalatott.

A delegációk összehívásának napjára május 9-ike tűzött ki.

Ma Tisza, Széll, Wenckheim, Pipitz, Wodianer és Lukács közt rövid értekezlet volt.

Az 1877-ik évi közös költségvetésről, több óra hosszat tartott tanácskozásban tárgyalatott s elvitáztatlan érdeme mind a két pénzügyminiszternek, hogy a közös hadügyminiszternek több millióra menő többletkövetelése jeleatékenyen redukáltatott. Név szerint ez az eset a tengerészetnél, melynek követeléséből egy milliónál több töröltetett, mivel a nagy hajóépítési költségeket Pókh tengerenagy, ki a kodni, körülbelül képen: „Nem lehet előadni? Itt Pesten! Hát hol az ördögbe másutt? Ha nem lehet, hát akkor mi a manónak vették elő? Hogy engemet kinezzenek? Mindegy az a kár, hogy, csak adják elő, ha egyébbé nem, legalább az én kedvemért! mirevaló így feldühíteni, így rá ingerelni valamire az embert. Ott van Egressi Gábor. Elég ő maga is. Ne nézzék a többi, ki pótól mindent. Vagy adják ide hát a darabot, legalább hadd olvassam el. S a hatalmas Caesar ily alant heversz?” S elmerengve, némán gyönyörködtem az Egressi akarom mondani az Antonius monológjai lekemben visszhangzó hullámos szavainak. Abban az időben nagyon jó étvágyom volt. De azután a próba után jobb lett volna nekem nem is ebédelni. Nem izlett nekem semmi. Mintha minden tapló lett volna.

A végeredmény mindezekből az, hogy én Julius Caesart előadva nem láttam soha és sehol, 1872. óta, tehát mióta művezetőjévé lettem a kolozsvári színháznak, minden évben megkísértettem kizsoltani, de — kivéve az első évet, mindig lehetetlen volt. Az első évben még lehetett volna, de nem zavarták meg rá a szükséges költségeket s kiállítás, e nélkül pedig hozzá nyulni nem mertem. Végre ez évben — Korbuly Bogdáné, nagyérdemű intendánsunké legyen a di-csőség, — nemcsak oly társulat kerekedett a kolozsvári színházra, mely minden vidéket tul-szárválva, magát a pestihez is büszkén meri hasonlítani, hanem oly költséges kiállításra is föl lettem hatalmazva, hogy egész biztonsággal, örömetjes reménnyel mondhattam végre: előadhatjuk e rengeteg darabot, még pedig úgy, a mint Magyarországon sehol, oly díszszel, melyhez hasonlót a kolozsvári színház története felmutatni nem bír. Jól megjegyezni kérem: nem mondtam, hogy úgy, a mint kell. Erre én, egy az európai színművészek összes seregéből kiválogtatott, szemenszedett, steni hatalommal egy nyelvűvé varázsolt művészi

tanácskozásban szintén részt vett, újból fölvetve, bár azokat a delegáció a múlt évben törölte. Az állítólagosan tervelt kaszárnyaépítésekéről, mint inséges munkálatakról sokat fecsegnék most a lapok, teljesen alaptalanul. Máshol, mint a katonabeszállásokról törvényjavaslatban erről szó sincs. E törvényjavaslatot már régen sürgetik mind a két részről, s elvileg már meg is van állapítva eléggé a nélkül, hogy eddig konkrét javaslat terjesztetett volna elő. E javaslat fölött itt legközelebb tanácskozás tartatik, ebből azonban semmi következtetést sem vonhatni holmi foganatba veendő építésekre.

Bécs, apr. 6. A közös költségvetés, a mint az idényre megszavazta volt, töröltetett a rendesen 300.000, a rendkívüliben 800.000 frt, a vámjövedelemből 1 millió. Fölvetetett utoljára Lloyd fizesztelésére négyszázezer fedezetül. A bankügyben tartott mai értekezlet az állásokat változtatlanul hagyta. Holnap szakértők hallgattnak ki s ezen-fölül a katonai elszállásolás tárgyalatnak.

Levelezés.

Szamosújvár, 1876. apr. 6.

Folyó hó ápril 2-án vasárnap a helybeli ref. templomban elhunyt nagy hazánkia, Deák Ferenc emlékére gyászünnepeket tartatott. Az ünnepély d. e. 10 órakor vette kezdetét. Minthogy gyönyörű szép tavaszi nap vala, előre látható volt, hogy a hieink számára elég tágas templom az ünnepély iránt érdeklődő közönséggel szűfőléig megtelik.

A széki tractusból tavaszi partialisra egybegyűlt ref. papoknál jelen voltak egyházmegyének érdemteljes főgondnokai B. Bánffy Dániel, b. Inczédy Zsigmond és Földvári József ő ténitóságaik; ugyisintén a városi tanács, járásbíró, fegyintézi, megyei, adóhivatali hivatalnokok, az örmény szertartású és kath. papság részéről többben és végül a városi iskolai tanárai és tanítói. Hogy városunk lakossága minden osztályból szép számmal volt képviselve, szükségtelen említenem. Az ünnepély díszének emelése tekintetéből a helybeli dalárda lett felkérve művészek éneklésére, Gocs Ede karnagy vezetésével.

Több egyházi és a karének elhangzása után Bartalis Miklós fegyintézeti ref. lelkész mondott egy a közönség megfigyelését felkeltő beszédet, honfiai mély fájdalomtól áthatott imát, mely minthogy szívből jött, szívhez szólt; s minthogy szép, csengő szóuoki hangon volt elmondva, az általános hatás az arcokon és szemekben olvasható volt.

Ezután ismét egy valóban szép karének hozta rezgése a szíveket. Az utolsó hang még a dalárók alkalmi lebegett, midőn Sankereki Miklós, széki lelkész, látta megjelent a közönségen.

A közönség megilletődve azon gondolatól, hogy Deákról, a haza bölcséről hallani, kegyeletos dolog, leszeggett figyelemmel kísérte szónok emlékbeszédét. A kérdések, melyek körül a beszéd forgott, ezek voltak: K i v o l t D e á k F e r e n c z? M i t v e s t e t t a h a z a D e á k h a l á l á v a l? É s m i k é n t n y e r h e t v i g a s z t a l a t?

Szónok e kérdéseket ékes nyelvezet, meggyőző igazság, hű jellemzés és lelkesült előadással oldotta meg, úgy, hogy a meghatót közönség távozása közben örök emlékébe véste szónok vég-

szálás csapatot tartanak képesnek, csak. Egy tesztület egymagára, legyen az a Burgé, a theatre francaise vagy az egykori Drury Lanié mind gyarlóan hiszek. S hakespere: itten nyilvánuló lelkeinek hű tükrözése — e világtörténeti nagy fordulópont martialis alakjainak hős szellemének megtestesítésére: m o n d v a t e r e m t e t t t e s t e k é s l e l k e k e l l e n e k e n e k. Mi mind nagyon nyomorultak vagyunk ahoz, nemcsak magamat, nemcsak társaimat, de az élő elkorcsult emberiséget értem, hogy csak úgy egyszerre parancsszóra mindnyájan feliatennek a rop-panjunk. De azért nem foszthatjuk meg sem manunkat, sem közönségünket a gyönyörtől, ama kimondhatlan varázs érzetétől, mely a felett tölti el szízüket, hogy mily gyönyörű lehet egy ember, mint közeleitheti meg az eget a rög, a nyomorult por, egy hatalmas lángelmű költő és egy óriás államférfi alakjában. Mert Caesart olvasva, látva, ezt kell éreznünk. Minthogy mindent megtettünk, mi tölünk telik: ezt éreztetni birjuk. E jogcizmen pedig az előadás harcának neki vágatunk bátran, elbizakodás nélkül — azt hiszem.

E. Kovács Gyula.

(Foly. köv.)

Palmerston a magyar szabadság-harczról.

Anglia híres államférfiának, Palmerston lordnak nem régebben láttam napvilágot levelezéseit, s azok közt több olyan, melyek az 1848—49-iki magyar szabadságharcra vonatkoznak. Palmerston külügyminiszter volt akkor, s leveleiből megtudjuk, hogy a bécsi udvarnál békéltetőn lépett közbe az olasz és magyar szabadságharcz érdekében. E levelekből, melyeket a világosi fegyverlet után ird lord Ponsonby bécsi angol nagykövethoz, közöljük a következőket:

L o n d o n, 1849. aug. 22. Kedves Ponsonby!... Most itt a pillanat az osztrák kormányra

szavait: „Deák nem halt meg, de megdicsőült, mert míg a négy folyam partjain s a hármas hegy tövében magyar szív dobog s magyar szó hangzik: Deáknak emléke élni fog!”

Szamosmenti.

SPORT.

Erzsébet királyné angolországi vadászatairól*)

A múlt hó eleje óta tartózkodik Európának szenvedélyes lovaglós és sportkedvelő fejedelmnéje a róka vadászaton ápoló fönnemlített ország középpontjának egyik vidékén, hol kilovaglásai alkalmával többnyire nővére Nápolyi Mária királyné kíséri, ki hasonló szenvedéllyel vesz részt a lovas vadászatokban. A fejedelmné a tartózkodásának első napjaiban nagyon kedvezőtlen időjárás mutatkozott, mely miatt ő felsége csak márczius 11-én jelenhetett meg a Valencia lord által a Bicester-falkával ő felsége tiszteletére rendezett vadász-találkón. Ő felsége azonban mindjárt először, a midőn e vadászaton magas jelenlétevel megtisztelte, angol porforce-vadász entusziásmusát nem volt képes korlátok között tartani. Oly nő, mint ő felsége, ki határozottsággal és szenvedéllyel vágat a falkával egy vonalban, ki hidegvérrel egy-egy run legnehezebb körülményei közt sem szokott szágulda győzi le az akadályokat, szilárd mosolyal arczán minden aggodalomtól menten saját személye iránt; ily nővel nyeregben, ki egyszerűsmind egy nagy bírodalom uralkodója — még a legkorosabb Nimródok sem találkoztak. — Erzsébet fejedelmnének vadászaton való részvéte idényszert esemény s a sport barátaira nézve a legösszintébb bámulat tárgya.

Az első meentél, melyben a fejedelmné részt vett, Captain Middleton, tapasztalt lovas vadász volt szerencsés, ő felsége kalauzául szolgálhatni.

Egy csekély esetet kivéve, e nap semmi jelentékenyebb baj nem történt; ő felsége folyvást a mezőny élén járt s kegyeskedett egy derék rókanak vitorláját, mint jól kiérdemelt diadaljelvényt, az első vadásznapja emlékéül elfogadni. A következő napokon activ sport az idők mostohasága miatt nem volt rendezhető. Mentmoreban 13-án Rothschild Ferdinand báró birtokán a ménes fölött tartatott szemle. Az öreg King Tom és fiatal riváljai: Macaroni és Fawonius élvezettettek a királyné előtt, mint szintén az anyakanczák egymás után s a csikók is beható szemle tárgyat képeztek. A ménes megszervezése után a Kennel meglátogatása következett s csak késő este tért vissza a fejedelmni klubba a városba.

A conventionei találkozásokról Windsorban és a királyi ház hercegeinek vidéki kastélyaiban, egy tréfiás intermezzo keletkezett, a mennyiben a vonat elé Sloughnál a hórortat vetett akadályt s ő felsége, kíséretével kénytelen volt a magános indóháznál egy orosz campagnet élni át.

Ő felsége tartózkodási helyeül Easton Neston várkastély lön kiválasztva (Northamptonshire-ben Towcester városka mellett), mi a vidék-

*) A „Vadász és Versenylap” legközelebbi száma közli ez ismertetést a „Sport”-ból.

re nézve manna hullás volt, mely a hó végén végement „grófsági verseny” császárdíjában s a vadászetablissementnak tett gazdag ajándékokban hatályosan nyilvánult. A hó második felében az időjárás kissé szelidebb jeleget kezdett ölteni, noha a nagy éjegényi viharok folyvást hó és jég képeben mutatkoztak.

Towcesterből lehetséges lesz ő felségének a pychleyi, briesteri vadásztrendezvourskra, továbbá a Mr. Lowndes, Grafton herczeg és Rothschild-féle szarvasfalka-vadászatokra megjelenni. Mindenütt, a hol ő felsége előre jelezte megjelenését, a vidéki sporttűz nemesség messzeföldről összaseregelt ott, a minden szívét fölvilágyozó fejedelmnének bemutatni hódolatát. Ily vadászatok mezőnye rendkívül nagy szokott lenni; azonban tapintatosan óvakodnak az azokban résztvevők, nehogy a felséges vadásznőnek bámuló kíváncsiságukkal alkalmatlankodjanak.

Igen erős runje volt ő felségének Astorból kirándulásakor, márcz 21-én, a Sir William Brown parkjában. — Délután ide idő volt, délután hóvizatar; azonban, a Valencia lord jeles falkája legyőzte az eléje torlódtott akadályokat nagy kitartásával, s csak négy óra tájban adatott ki a jel a visszatérésre, a menekülő Reinecke szerencsés, melyet a derék róka, a kitűnő vadásznap nyújtása által, a részvevők általános véleménye szerint, meg is érdemelt. Ő felségének legközelebbi kíséretében vannak hg. Kinsky Ferdinand, hg. Lichtenstein Rudolf, gr. Larisch János, Larisch Heurik gróf és neje, Festetich Mária grófné, br. Nopcsa, br. Orczy, és Auersperg [Ferencz hg.; valamint az épen ott időző urak közül gr. Apponyi Antal, gr. Wolkenstein Oswald, gr. Festetich Tasziló ifj., gr. Metternich Frigyes, gr. Lamberg Henrik és gr. Kaunitz Albert, kik az ismeretes Wandsfordi tanyán tartózkodtak — követték a felséges asszony pályáját.

A Királyhágón inneni részeket érdeklő

KIVONAT

a „Budapesti Közlöny” hiv. értesítőjének idei ápril 6-iki 79-ik számából.

I. Árverési hirdetések.

1.) A deési tszék Miron Antalné Verzár István és társa 2500 frtos ügyében ennek ingatlan birtokát ápril 24-én árverezze el.

2.) A n-szebeni tszék b. Reichenstein Ferencnek a n-szebeni 1572 tjkben 15,127 frt 60 kr. becsült ingatl. birtokát önkéntes árverezés folytán június 10-én adja el.

3.) A szamosújvári tszék Flórián Jánosnak Horga János és társai ellen 1000 sz. a. árverezést hirdet ezeknek a kékesi 34 tjkben 150 frtra becsült ingatl. és 260 frtra becsült ingó birtokára. Határnap május 13 és június 13.

4.) A deési tszék 4335. sz. a. Noe Simonnak Pap Domokos elleni 120 frt. ügyében árverezést hirdet ennek a koloznai 177 tjkben előforduló ingatl. birtokára. Határnap június 20. július 20.

5.) A kolozsvári tszék Jesenczky Istvánnak a kolozsvári 1188 tjkben előforduló ingatl. birtokát ápril 29-én adja el.

6.) A fogarasi jbir. 795. sz. a. Pindur Ferencnek Schneider Mihály elleni 202 frt 77

vagy elhagyassák Törökországot, ha módjukban áll, vagy pedig háborítatlanul ott maradhassanak. A vezérek természetesen Európa egyéb részeibe távoznak; a kivándoroltak zöme számára lehetne valamely letelepedési helyet kiszemelni, hogy virágzó gyarmatokat alkothassanak.

1849. nov. 27-kén ismét ezt irta Ponsonby lordnak: „A mia rokonszenvet illeti, melyet Kossuth itt avagy Franciaországban kelthetne, legyen ön megnyugodva, hogy Kossuth Törökországban jogtalanul visszatartva sokkal élénkebb részvétet keltené, mint Páris vagy London kényelmesen butorított szobáiban. Az osztrák kormány ezzel helytelen és igaztalan politikát követ. Kérem, igyekezzék igazságtalán ön az osztrák kormányt e szándékáról s rábírní, hogy elégedjék meg a magyarok száműzésével.

„Ez aggodalom Kossuth miatt valóban gyermekes és balgatag! Minő bajt okozhatna Ausztriának Angliának vagy Franciaországban? Angliában legfellegb egy fél tucztat banket hőse lenne, melyeken nem tartatnának hevesebb beszédek, mint a minőket magunknak is kell hallanunk a meetingeken négy hónap óta. Ezek megtörténtével aránylag jelentéktelen emberré törpülne, míg Törökországban mint államfogoly martyr és soha végét nem érő érdekeltség tárgya maradna... Mindezeknél fogva jól tenné az osztrák kormány saját érdekében is, ha beleegeznék, hogy a magyarok Törökországból elszéledhessenek. — Különben akár teszi ezt, akár nem, arról biztos lehet ön, hogy a magyarok egy vagy más uton mindenesetre távozni fognak Törökországból, és az ily módon kijátszott osztrák kormány mint bárgyu figura fog szerepelni.”

„Tegyen meg ön, — írja, — mindent, s beszélje rá a császári kormányt, hogy engedje meg a magyar menekülteknek, miszerint

kr. ügyében ár. hirdet, ennek a kertzi 76 tükben előforduló ingat. birt. Határnap május 1. jun. 1.
7.) A n. szebani tszék **Haggi György** csődítmegehez tartozó a n. szebani 703. tükben előforduló ingat. birtokára ápril 21 ik napjára ár. hirdet.

8.) A deési tszék **Varga Vinczének Kozma Petre** elleni 920 frt. 400 frt és 60 frt. ügyben ennek ing. birtokát ápril 24 én árverez.

II. Hirdetmények.

1.) A n. enyedi tszék br. Kemény Endre részére Gambucz közsege után megállapított kárpótlás kiutalását május 31 re tűzi ki.

2.) A deési jbir. végrehajtója 22. sz. a. közhírre teszi, hogy a kolozsvári légszergyárnak gr. **Teleki Domokos** legif. elleni 100 frt 5 kr. ügyében ennek közárvi ingóit lefoglalta. Igényker. beadandók ápril 9-től 15 nap alatt.

3.) A brassói tszék 3315. sz. a. Gmeiner Gyula részére a zernesti papírgyár ingóit lefoglalván igény végzést bocsát ki. Határnap ápril 7-től 8 nap alatt.

4.) A deési jbir. végrehajtója Kondor Juliánnak **Szigethy Miklós** elleni 400 frt. ügyben ennek ingóit lefoglalván, igényvégzést bocsát ki. Ker. beadandók ápril 7-től 15 nap alatt.

III. Idézetek.

A dévai bünyenyítő tszék 561. sz. a. Papp Agnes kárára elkövetett tolvajság bünyébe vadtolt Schuller Marcinénál talált börtökába elhelyezve lévő 19 frt 42 kr. összeg tulajdonosát annak egy év alatti átvételére szólítja fel.

IV. Csődök.

1.) **Wabrosch József** kereskedő ellen a budapesti tszék 36123. sz. a. csődöt nyit. Bej. határidő: jul. 3. 4. 5.

2.) **Borovicz A.** kereskedő ellen a budapesti tszék 37052. sz. a. csődöt nyit. Bej. határidő: június 7. 8. 9.

V. Pályázat.

A hátszegi jbiróság szolga-segédi állomásra 279. sz. a. pályázatot hirdet. Határnap apr. 7-től 6 hét alatt.

HIRHARANG.

Kolozsvárt, április 8.

* Színházi előadásaink Bignio eltávazása óta nagy eszűben és minden feltűnés nélkül folynak le. Mintha csak megelégedett volna a közönség a farkasutczai házról és tudomást sem venne a felől, hogy ott szini előadások e mai napig is tartatnak. Utóbbi időkben alig pár ember jelenik meg a nézőtérben s még a bérlo-közönség sincs teljes számban képviselve. De ez a tavasz első napjaiban megszokott dolog; eddig is így volt, ezután sem lesz másképen; és azt hisszük, hogy „Julius Caesar” előadásai után, melyek iránt általános az érdeklődés, még kevesebben fogják, látogatni a színházat, ha csak valami vonzó udonságról, vagy más valami magnestől az igazgatóság nem gondoskodik. — A tegnapi előadást („Völgy lilioma”) is oly közönség nézte végig, melyet „kevés, de válogatott és műértő” epithetonnal szokás nevezni. A czimszeret Boér Emma asszony mély érzéssel, meghatóan játsza, úgy, mint azt jobban szinpadunkon kívánni sem lehet. Szavaltatában talán még több hűv nyilvánult a szokottnál is, — szóval, Mortschoff grófnő kedvelt művésznökné k ép oly kitűnő szerepe, mint a többi nemb. A közönség egész lelkesedéssel tapsolta ki Boér Emma asszonyt majd minden fölvonás után néhányszor. E. Kovács Gyula ma megeléhető kedvetlenül játszott s csak a szenvedélyesebb momentumokban melegezett föl. — E. Kovács Gy. né, Szentgyörgyi, Mátyás, emeljük még ki a mai előadásból. Kutas Janka (Emelin) túlbuzgóságában elronta szép jelenetét a második fölvonásban. Több mérsékelt-seget ajánlunk és főkép biztós betanulását szerepeinek.

— A helybeli unitárius eklézsia által folyó 1876 ik évi április 9-én virágvasárnap d. e. 10 órakor saját templomában tartandó **Dák Ferencz** emlékünnepele sorrendje: 1. „Egyházi ének” a gyülekezet által. 2. „Hymnus”, írta Kölcsey, dallamát Erkel. Éneklő a helybeli polgári dalegylet. 3. „Ima és egyházi beszéd”. Derzi József helybeli pap és tanár által. 4. „Gyászdal”. Éneklő a dalegylet és ima és beszéd között. 5. „Szózat”. Írta Vörösmarty, dallamát Egressi Béni. Éneklő a dalegylet. 6. „Egyházi ének”. A gyülekezet által.

* Jókai Mór, mint az „Ell.” értesül, északi Olaszországba megy két hétre. Ezzel kapcsolatosan említett lap azon érdekes hírt említi fel, hogy Jókai ösre egy új darabot ígért a nemzeti színház igazgatóságának.

* A helybeli ág. ev. egyház tanácsa külön gyászalapon tudatja tisztelt főpapjának, id. Hintz Györgynek halálát. A mai temetésen a városi képviselő, iparos egyletek stb. testületileg vesznek részt.

— Az árvízkarosultak részére ujabban 108 frt és 40 krt kaptunk, a következő átirat mellett: Alólírott a helybeli távirdai igazgatóság kebelében s kerülete állomásainak személyzete között a magyarországi árvízkarosultak részére könyöradomány gyűjtését rendezvén, van szerencsém az annak következtében begyűlt o. é. száznolcz forint 40 kr. (108 frt 40 kr.) összeget korábban nyilvánítt felkérésem s arra kapott kedvező válasznak nyomán az adakozókról készített kimutatás kíséretében azon felkéréssel átküldeni, hogy azt rendeltetése helyére juttatni ne terheltelessék. Kolozsvárt, 1876. ápril hó 7-én. Wernlein. — Az adakozók névsora a következő: Wernlein Ernő táv. igazgató 5 frt. Greger György táv. igazgató 5 frt. Fülöp Sándor táv. igazgató 5 frt. Szabó Ottó táv. számtiszt 1 frt. Dávid Endre táv. távirdatiszt 1 frt. Demes József táv. 3 frt. Botár János táv. 2 frt. Kiss József táv. 1 frt. Balázs Endre táv. 1 frt. Juhász Lőrinc táv. 1 frt. Gál Lajos táv. 1 frt 80 kr. Ajtai Gyula táv. 2 frt. Gebhardt Dóme táv. főtiszt 5 frt. Székely István táv.

1 frt. Ptacsnik Lajos táv. 1 frt. Álbú József táv. 1 frt. Fekete Kálmán táv. 1 frt. Ambrus Gergely táv. 2 frt. Papp János táv. 1 frt. Farkas Albert táv. 1 frt. Riemann Lajos táv. 1 frt. Kosch Károly táv. 1 frt. Katiné Sándor táv. 1 frt. Mathesius János táv. 1 frt. Pungor Béla táv. 1 frt. Bakcsi Béni táv. 1 frt 50 kr. Végő Lajos táv. 1 frt. Zichá Ferenc táv. 1 frt. Szentpéteri Pál táv. 1 frt. Székely József táv. 1 frt. Rauhecker József táv. főtiszt 2 frt. Russó József táv. 1 frt. Nagy Sándor táv. 1 frt. Nagy Menyhért táv. 3 frt. Csurgay Béla táv. 1 frt. Dobay Ferenc táv. 1 frt. Chiheriánú Zakariás táv. 1 frt. Barna Károly táv. vonalór 1 frt. Dékits Kálmán táv. távirdatiszt 1 frt. Bencza Miklós táv. 1 frt. Csekme Antal táv. 1 frt. Schemmel Károly táv. 1 frt. Campione Zsófia táv. kezelő 1 frt. Reyer János táv. kezelő 1 frt. Gyulay József táv. kezelő 1 frt. Schnell Ferenc táv. kezelő 1 frt. Kopanich Ödön táv. főtiszt 1 frt. Horváth György táv. tiszt 1 frt. Rapolthi Lajos táv. tiszt 1 frt. Lehmann Arnold táv. vezető 10 frt. Összesen: 84 frt 80 kr. Egy forintnál kisebb adományokból begyűlt 23 frt 60 kr. Összesen: 108 frt 40 kr., azaz egyszáznyolcz forint negyven krajczár o. értben. M. k. távirdaigazgató, Kolozsvárt, 1876. ápril hó 7-én. Wernlein. — A belügyminisztériumhoz küldött összeg: 1072 frt 63 kr. Jelenlegi összeg 108 frt 40 kr. Összesen begyűlt eddig szerkesztőségünknek 1181 frt 3 kr.

— **Meghívás** Az erdélyi gazdasági egylet ez évi rendes közgyűlést ápril hó 10-én délelőtt 10 órakor fogja a városához nagytermében megtartani, miről az egylet helyt lakó s vidéki tagjai azon kéressel értesítettek, hogy a kijelölt időben és helyen minél nagyobb számmal megjeleni sziveskedjenek. Napirend 1. Elnöki megnyitó s az igazgató választmány lemondása. 2. Titkári jelentés az egylet múlt évi működéséről. 3. Pénztári jelentés és a pénztár vizsgáló bizottság jelentése. 4. Vagyon leltározó bizottság jelentése. 5. Indítvány az egyleti köztelek jövődébeli kezelése iránt. 6. Indítvány az egylet belső szervezeteinek reformálása iránt. 7. Indítvány egy tiszteltbeli tag megválasztása érdekében. 8. Jelentés a nagybun birtok eladásá érdekében tartott zárt ajánlati tárgyalásról. 9. A tagok netáni indítványai. 10. Egy elnök, két alelnök és 24 választmányi tagnak ti kos szavazattal eszközöndő megválasztása. Kelt az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának Kolozsvárt, 1876. ápril hó 6-án tartott üléséből. Gróf Mikó Imre egyleti elnök. Gamauf Vilmos, egyleti titkár.

* **Id. Hintz György** halála alkalmából a következő családi gyászjelentés adatott ki: Id. Hintz Györgyné, született Engel Polixéna, maga, valamint az elhunyt gyermekei: Cornélie, özvegy Hayder Józsefné és gyermekei: Luiza férje, Planer Vincze és gyermekei; György, neje Groisz Emma és fiók; Marie, férje Szász Gyula és gyermekei; Eugénie, férje Kovács Károly és gyermekei; Mathild; Róza, ugy szintén saját leánya: Hermin, férje Jelussig Albin és gyermekei; valamint az elhunyt egyetlen fivére Frigyes és gyermekei; végre nagyszámú közeli és távoli rokonnak nevében bízatos szívvel jelenti, hogy szeretett férje, az önfelelődozatiya és nagyatiya, jó testvér és rokon id. Hintz György, a kolozsvári ágost. hitvallásu egyház első papja, városi képviselő, valamint több tudományos és közmívelődési egylet tagja, életének 69-ik, második házassága 25-ik évében, folyó hó 6-án, reggeli 7/8 órakor, rohamos lejáratu tüdőlobban bevégezete egyházi és polgári pályáján munkás életét. Földi maradványai folyó hó 8-án d. u. 4 órakor fognak főtér 27 ik számú háztól az ágostaiak egyházába, melynek 41 éven hű és buzgó szolgálja volt, átszállítottatni, végre felettök tartandó ima után, az ágostaiak sírkertjében örök nyugalomra elhelyeztetni. Béke poraira! Áldás emléké! Kolozsvárt, 1876. ápril 6-án.

— **Hazafias főpapjaink** egyik legkitűbbike, Perger János kassai püspök, kinek betegségről a sajtó mély részvétellel emlékezett meg, egy távirati értesülés szerint, szerdán délután 3 órakor meghalt. Zemplénmegye Csértéz községében 1819-ben született. Fialat korában a 30-as évek konzervatív hírlapjaiba sokat dolgozott. Később mint főpap, tanfőru, prózairó, tudós, szónok és hazafias érzelmű tősgyökeres magyar ember általános tiszteltetelét vívott ki magának.

— **Királyné o felsege** három heti távollét után csütörtökön érkezett vissza Bécsbe. Utján Bingen és Mainz közt került kellett tennie, mert ott oly felhőszakadás volt, hogy a vonal járhatatlanná vált; három házat és nyolcz embert sodort el a víz. Ezen és más akadályok dacára a vonat egész pontosan érkezett a Westbahn indóházába. Itt a király és Rudolf trónörökös várták a királynét; mikor a vonat megérkezett, eléje mentek és Nopcsa báró által üdvözlötve, az udvari wagonba siettek. Rövid vártaiva a király, karján a királynével ismét megjelent a perónon. A királyné viruló színben volt. Az indóház előtt nagy néptömeg gyűlt össze, mely a hazaérkező királynét igen szívesen üdvözlölte.

— Az „**Otthon**”-ból, melyet Szana Tamás szerkeszt, megjelent az aprilisi füzet. Cikkei: „A történelemről” Carlyle Tamástól, „Marti Pista” költemény Jakab Ödöntől, „Hajnal” rajz Endrődi Sándortól, „A fehér rózsza” olasz elbeszélés dall’ Ongarotól, „Jókai ellenségei” Aristidestől, „Lopott novella” amerikai elbeszélés Aldrichotól, „A legújabb kor műtörténelme” könyvismeretetés Hollós Lipóttól, s az „irodalmi szemlé”-ben egy pár újabb könyv bemutatása.

— A Margitszigetet József főherczeg b. Nyáry kíséretében meglátogatta, hogy meggyőződést szerezzen magának a helyreállítási munkálatok folyamáról. Ez alkalommal o fensége határozottan elrendelte, hogy a lehető legnagyobb erőfeszítéssel állítsanak helyre a virágágyak is, úgy, hogy a közönség májusban a szigetet oly állapotban találja, hogy az árvíz által okozott pusztulásnak nyoma se legyen.

— **Ujháznak**, ki „Milton”-ban a czimszeret játsza, Jókai Mór gyönyörű — gyémántokkal körülrakott, opál-gyűrűt küldött a következő levélke kíséretében, melyet az „Egyetértés” közöl: Tisztelt művész barátom! Fogadjá ön tőlem e szerény emléket elismerésem kifejezéséül

Milton művészi előadásáért s tartson meg szíves barátságában. Öszintén üdvözlő tiszteelő barátja Budapest, márcz. 4 Jókai Mór.

— **Kolozsvár városában** az országos és katonai körházak beüzemítésével az elmúlt márczius havában a városi főorvos hivatalos kimutatása szerint az elhaltak száma 110, u. m. a férfienből 58, a nőnemből 52; ezekből halva születettek a férfienből 6, nőnemből 4; kiskorúak a férfienből 27, a nőnemből 26; nagykorúak a férfienből 25, a nőnemből 22. Összesen 110. A köreletekre nézve legnagyobb számmal különféle szervezettü lobos betegségek általi halálosetek fordultak elő: n. m. 20 beleszámitva 5 csak is kiskorúaknál észlelt roncsozó torlokok eseteket is. — A különféle szervezettü idült és heveny hurutban 14, tüdővészben 10, kanyarban 9, ugyananyian élethelyengesség miatt, rángásos görcs miatt 8, aggság miatt 5, vízkórban, 4, aszkórban, 3, ugyananyian görvölben hagymázban 2 ugyananyian szivbillentyű elégtelenség és rák miatt, brightkór: an, szívtágulat vérhiány légmell, köldök üszök, lött seb, méhlepény-odanóves, általános hűdés és cyankali mérgezés miatt egy egy; rendőri bonczolat és külszemle 4.

— **Szegedről** írják ápril 5-ki kelettel: Azon megnyugtató reménnyel kecsegtettük magunkat, hogy vizünk legalább is megállapodik a 24 láb magasságon; ámdé eme vérmes reményünkben keservesen csalatkoztunk; kezdünk a kétségbeesés határához mindinkább közeledni. Ma délután 5 órára a Tisza a magassága fölemelkedett 24 láb és 11 hüvelykre bőven; az 1867-ki legmagasabb vízállásnál tehát a Tisza ma 2 láb és 1 hüv. magasabb. Ily áradás mellett nincs emberi erő, mely megmenthetne bennünket a veszedelemtől. — Fejünkre nőtt a víz! Különböző dolgozunk, míg bírjuk erővel, dolgozunk az utolsó percig, míg csak a bős áradat hatalma tönkre nem veri a munkások ereit. Percsórára ismét 400, pénzen fogadott munkást kér az ottani munka vezetője. E védvonalon keményen dolgoznak éjjel-nappal, ugyszólván életre-halálra. Ki is kell ott oly munkát fejteni, a milyen emberi hatalomnak s erőnek adathatott. A percsoári töltés elszakadása által mintegy 140 ezer hold kerülne víz alá! s azonkívül városunk is a legkomolyabb vesz által volna fenyegetve. Naponkint egyik bajból a másikra virradunk. Ma hajnali 3 órakor iszonyu zaj és lármá riasztotta föl a belvárosban levő székfű utca lakóit: a víz fölcsikította a Tisza partján levő Göcz-féle emeletes ház csatornáit; a nép kiugrált ágyaiból s a szencsétlenség színe helyre sietett. A víz hamarosan megtöltötte a ház pinczeit, mintegy 7 láb magasságig és az egész udvart előntötte, innen az utszára folyt nagy sebességgel. Épen most töltéssel veszik körül az egész nagy épületet, hogy a víz tovább haladását megakadályozzák. A nép e helyen nagy erővel dolgozik, kocsival hordják a földet. Félve hajtjuk le fejünk pár órai nyugalomra, hiszen ily magas vízállás mellett minden órában várhatunk hasonló szerencsétlenségre. A város utcáin nem lehet egyebet látni, mint hosszú kocsisorokat, melyek megvannak rakva különféle áruval, melyek a városi és vidéki töltések számára. Városunk a kormánytól kapott 40 ezer forintot már egy krajczárig mind elköltötte; azonkívül — jelen szorult helyzetben — a másik 40 ezer forint hitelen vásárolt különféle anyagszereket s a pénztárában levő 6 ezer forintot szintén e célra fordította. E háromnemű összeg — 86 ezer forintot tesz! s e roppant pénzmennyiséget elnyelte a város mellett levő töltés, továbbá Percsóra és az alföldi vasut töltése. Hogy mily óriási pénzösszegre lesz még ezenkívül szükségünk, azt hamarjában kiszámítani is alig lehet. Vízvédelmi bizottságunk mai üléséből főkéretni határozta a teljhatalmu kormánybiztot, hogy a felsőbb helyen másodizben engedélyezett összegből sürgősen utalványoztasson 20 ezer frtot a védelem további eszközölésére.

— Az **őreg Tancsicsról** a következő szomorú értesítést olvassuk az „E-s”-ben: „Szegény őreg Tancsics Mihály itt hagyja a fővárost, mert házat eladták s neki semmije sem maradt. Czeglédre megy lakni Szent-György napkor, hol egy szobás lakást vett ki 24 frt évi bérért. Foglalót is adott reá 1 frtot. — Hozzá tehetjük, hogy a nyomorban is büszke a sors által ez őszetörölt, viszontagságos életpályájú aggférú. A hírlap szerkesztősegeket olykor fölkeresi kézirátával, — melyek fájdalom — alig kiadhatók; pedig az képezi önértékes büszkeségét, hogy élete végnapjaiban irodalmi munkásságával keresse meg száraz kenyérét.

— **Bécsi színházi hírek.** A burgszínházban Shakspeare több drámája fog jövő hóban új betanulással színe hozatni és pedig első sorban „Macbeth”; Mitterwurzer adja Macbethet. A Stadttheaterben mult szombaton színe került Newki Péter orosz-francia darabja: „Die Danischeffs” melyről már említettük, hogy Dumas Sándor dolgozta át a szinpad számára. A mű jelentékeny sikert aratott; igen találon ecseteli az orosz viszonyokat és igen hatásos jeleneteket mutat fel. Legérdekesebb alakjai Danisef grófné, ki jobbágyaival ép úgy bánik, mint lovaival, fia, Wladimir gróf és Ossip, a furcsa kocsis.

— A párisi világtárlat megnyitását a francia kormány hivatalos lapja 1878. május 1-jére tűzi ki, tehát egy évvel előbbre, mint eleve tervezve volt.

— **Északi expedíció.** Jeung Allen kapitány, ki azon híres expedícióban részt vett, mely az egyedüli biztos híreket hozta Franklin sorsa felől, s ki a mult évben saját hajóján követte a nagy angol északarki expedíciót, s ez alkalommal azon hely közelébe hatolt, hol Franklin hajói voltak, májusban ismét expedícióra indul, saját költségén a „Pandora”-n Expedíciójának czéjla a Nares kapitány vezénylete alatt levő angol hajókkal jutni összeköttetésbe, s azok felől hírt adni Angliába. A hajót két évre szerelik fel. Az osztrák-magyar és hollandi hadi tengerészeket Jeung felhívta, hogy egy-egy tisztet küldjenek hajójára vendég gyanánt, ki az expedícióban részt vehet.

— A törökök kegyetlenkedései. Hercegovinában fekvő Bilek erőd őrségének egy része — 80 katoná — kirohant az erődől, rátor az egyóránnyira levő Vitkovics falu keresztény lakoságára, mely mindig hű maradt a szultán kormá-

nyához és a lázadásban részt sem vett, lekasabolt hét embert, gyermekeket és aggasztányokat; az áldozatok fejéit az őrház tetejébe kitétte győzelmi jelül, s magával vitt 26 ökröt és 4 lovat mint zsákmányt. A trebinjei helytartóságnak, — mint a „P. L.” értesül — tudomására jött e gátló tett. A nevezett hatóság, ha nem is léphet fel közvetlen a tettesek ellen, mégis ki fogja eszközölni azok megbüntetését, annál is inkább, mert a felkelők ezen tényt nagyban fölhasználják az izgalom szítására.

— A walesi herczeg Indiából visszajövet egy pár napig ynllőszinűleg meg fog állani Bécsben, hova őt e hó 22-ére várják. Az angol trónörökös a császári udvar vendége lesz, s tiszteletére nagy katonai szemlélt fognak tartani e hó 24-dikén.

— A bécsi öngyilkosságok szomorú krónikája legújában egy megrendítő esettel szaporodott Lanzer Zsigmond, a kereskedelmi kamra egyik tanácsosa, tegnapelőtt délután erőszakosan végett vetet életének. Lanzer közbecsülésnek örvendett s halála e miatt élénk sajnálatot keltett, főleg kereskedői körökben. Mindenütt tisztelték becsületessége, erélye, szorgalma s azon buzgóság miatt, melylyel a rábizott hivatalos és nem hivatalos teendőket végezni szokta. Nehány év előtt választották meg a kereskedői kamrába, midőn általános volt a mozgalom, mely új erők bevezetését kívánta. A kamara részéről a váltótörvényekhez ülnökké választott s mint ilyen, a császári tanácsosi címet kapta. Azon közbizalomnál fogva, mely őt környezte, a takarékpénztár „censornak” választotta meg. A borszeszeidegésektől, bankoktól és alapításoktól távol tartotta magát; a pénzválság következtében azonban mégis tetemes részét vagyonának elvesztette. Megkésztette tevékenységét, hogy helyrehozza veszteségét. De folytonos szerencsétlenség környezte. Üzlete, — borszeszkereskedés, nagyon rozsolment, s nagy összegeket veszített barátjai által, kikkel üzleti összeköttetésben állott. Mint mondták, főleg M. bukása okozta fizetéseképtelenségét. Mielőtt a csődöt bejelentette volna, minden hivataláról és egyéb állásairól lemondott. Reménylette, hogy sikerülni fog hitelezőivel kiegyezkednie, de reményében csalatkozott. A hitelezők nem elégedtek meg első ízben tett ajánlataival, s többet hittek tőle kicsikarhatni. Nem lévén kiliatás segélyre, végre bejelentette a csődöt. Az összes deficit 52,000 frtra rugott. Az egyezkedési kísérletnél, midőn a hitelezők többsége nem akarta elfogadni az ajánlott 25-öt, ez volt utolsó szava: „Ti öngyilkosságra kényszerítetek.” A hitelezők azonban ezt nem vették komolyan. E csőd megnyitását annyira szívére vette, hogy e percztől kezdve nem volt nyugta. Tegnap déiben még családja körében volt. Levertsége természetesen nem tűnt fel, mert családja azt az utóbbi napok eseményeinek tulajdonította. Délután a „Mohrengass”-ban levő irodájába ment, hol iratait rendezte s fiával beszélgetett, ki legkevésbé sem gyanította apja szándékát. Négy óra tájban elküldte fiát, ki midőn félóra múlva visszatért, az ajtót zárva az iroda függönyeit az ablakra vonva találta. A homályos üveg ajtót a fiu, a ki rozszat sejtett, beverte, de atyját akkor felakasztva találta. Még élet látszott lenni a szerencsétlenben, de az egész környéken nem lehetett orvost találni. Midőn végre az orvos megérkezett, az utolsó életszíkra is kialudt a testben. Minden élesztési kísérlet hasztalan volt. Lanzer özvegyet és nyolc gyermeket hagyott hátra.

KÖZGAZDASÁG.

— (Kimutatás.) a tordai kisegítő pénztár egylet forgalmáról márczius havában 1876. Bevételei: Pénztári maradék február hóról 351 frt 93 kr. Havi rendes és rendkívüli betét 1758 frt 27 kr. Könyv díjban 1 frt. Kamat, provisio és váltó díj 1610 frt 43 kr. Bélyegdíjban 55 frt 45 kr. 248. tagtól vissza fizetett kölcsön 60078 frt. Összes bevétele 63855 frt 08 kr. Kiadás: 233 váltó mellett kölcsön 58,318 frt. Kezelési kiadás 424 frt 80 kr. Bélyegre 55 frt 45 kr. Tőke visszafizetés 8079 frt 60 kr. pénztári kiadás 1977 frt 23 kr. Összes kiadás 63855 frt 08 kr. Tordán, 1876. ápril hó 4-dikén. Közli az igazgató választmány.

Távirati tudósítás a bécsi tőssderől. Április 7. 1876. 5% metalliques 66.70. 5% — nemzeti kölcsön 70.15. 1860-iki államkölcsön 109.90. Bankrészvények 869 —. Hitelrészvények 151.30. London 116.95. Magyar földterhermentesítési kötvény 74 —. Tómesvári földterhermentesítési kötvény 74 —. Erdélyi földterhermentesítési kötvény 74 —. Horvát Slavon földterhermentesítési kötvény 85 —. Ezüst 102.25. Cs. kir. arany 550. 1/2. Napoleon-d'or 934. —. Mark d. r. W 57.55.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő

K. PAPP MIKLÓS.

NYILTÉR. *)

Lapunk mai számában megjelent jelzalog kölcsönre vonatkozó hirdetményre felhívjuk olvasóink b. figyelmét, s ezen intézetet a legmelegebben ajánljuk a birtokosoknak, kik rendszeren telekkönyvezett birtokaikra legelőnyösebb feltételek mellett köthetnek kölcsönöket. Nevezett intézet a Királyhágón inenni részeken legelőt nyújtott ilyenemű kölcsönöket még olyan birtokokra is, melyeken terhek vannak, azok tisztázását is eszközli, minek folytán alig pár évi fennállása óta a közmegelegedést vivta ki magának, mind gyorsasága, pontossága és szakértelemmel kezelése által.

*)E rovatban megjelölt czikkekről szerkesztőségünk semmi felelősséget nem vállal.

mehet a nyajas hízlekedés, a tettető külső szín, a bujálkodó kevélység és az orczátlan fajtalanlás. De legérzékenyebben megilleti szívetem az, midőn látom, hogy a nagy rendek közt még a legnemesebb szív is mennyire megalacsonyodik sokszor, midőn a szenvedő virtust alacsonyásának tartja kegyes tekintetével megvizsgálni, sőt midőn az emberiség jussait megindulás nélkül tapodja, elég virtuosnak tartja magát, ha egy kevély mosolygó tekintetet vét azon nyomorultakra, kiknek véres verejtékek az ő tékozló pompájának vakító fényességét az emberi módon gondolkodó szívek előtt eléggé meghomályosítja. Ugyanis midőn az elnyomatott emberiség haszontalan sóhajt a segedelemért, sőt a nyomorultnak egész megutálással egy rakás szemrevaló-hányás és pirongság után vetnek egy-két fillért, kötelességnek tartják egy vendégségre, hogy nagynak láttassanak) sok szavakat elpazarolni. De azt kérheti akárki, hogy erre nékem mi gondom? Nem is szándékom erről többet írni, hanem mivel körülállásimnak egy részét ezelőtti levelemben megírtam; bátorodom mostan barátom előtt más részét is lerajzolni, mivel egy oly szív, mely többire hízlekedőket és a barátságot csak haszonért keresőket szemlél maga körül, ó mely jól esik, ha magát olykor bizott barátjának kebelébe kiöntheti. Az én grófném az egész catholicus családja közül egyedül reformált. Gyermekai, atyjafiai mind a magok bigottságokban vagnak, kik is szintén a di-hösségig irigykednek ellenem, mivel látják, hogy az anyjok különösen szeret. Én le nem írhatom, de barátom valamennyire képzelheti,

15

